

NÚCEM

NÁRODNÝ ÚSTAV CERTIFIKOVANÝCH
MERANÍ VZDELÁVANIA

Generálna skúška 2018

Správa o výsledkoch inovovanej externej časti maturitnej skúšky

zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry

Mgr. Eva Péteryová
Ing. Jana Kostolanská, PhD.
PaedDr. Janka Kurajová-Stopková, PhD.

Bratislava 2018

OBSAH

1.	Úvod	4
2.	Charakteristika testu GS inovovanej EČ MS zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry.....	6
3.	Výsledky testu GS inovovanej EČ MS zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry.....	8
3.1.	Úspešnosť testu GS EČ MS zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry.....	8
4.	Interpretácia výsledkov testu GS EČ MS zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry	11
4.1.	Súhrnné charakteristiky položiek– variant 1181	11
4.2.	Oblasti testu	13
4.2.1.	Prvá časť testu – Počúvanie s porozumením	13
4.2.2.	Druhá časť testu – Čítanie s porozumením, jazyk a literatúra.....	23
5.	Záver	25
	Použitá literatúra	26

Vysvetlivky

GS	– generálna skúška
MS	– maturitná skúška
EČMS	– externá časť maturitnej skúšky
ÚFIČ	– ústna forma internej časti (maturitnej skúšky)
SJSL	– slovenský jazyk a slovenská literatúra
GYM	– gymnáziá
SOŠ	– stredné odborné školy
SŠ	– stredné školy
N	– veľkosť štatistického súboru, počet žiakov
BA	– Bratislavský kraj
TT	– Trnavský kraj
NR	– Nitriansky kraj
BB	– Banskobystrický kraj
KE	– Košický kraj
Sig.	– obojstranná signifikancia, štatistická významnosť
SJM18	– označenie testu zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry
<i>P.Bis.</i>	– Point Biserial, parameter medzipoložkovej korelácie
r	– korelačný koeficient, koeficient vecnej signifikancie
položka	– otázka v teste určená na riešenie a hodnotená (0, 1) v hrubom skóre
úloha	– súbor položiek viažucich sa na spoločný východiskový text, resp. nahrávku
časť	– súbor úloh overujúcich schopnosti žiaka v jazykových kompetenciách a v komunikačných jazykových činnostiach a stratégiách
np	– národný priemer
obťažnosť	– označuje obťažnosť testových položiek v zástupnom variante
ÚVO	– úloha s výberom odpovede
ÚKO	– úloha s krátkou odpoveďou
w	– náročnosť úlohy

1. Úvod

Dňa 10. apríla 2018 sa na stredných školách s vyučovacím jazykom maďarským uskutočnila Generálna skúška inovovanej externej časti maturitnej skúšky zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry (GS EČ MS SJSL).

Cieľom GS EČ MS SJSL bolo:

- overiť inovované testovacie nástroje – hlavne nahrávky na počúvanie s porozumením,
- overiť procesy realizácie inovovanej EČ MS zo SJSL na školách (administrácia s nahrávkou),
- overiť procesy vyhodnotenia úloh s krátkou odpoveďou,
- oboznámiť žiakov 3. ročníka a učiteľov SJSL s inovovanými testovacími nástrojmi EČ MS SJSL.

Druhá kapitola správy prináša charakteristiku testu, jeho štruktúru.

V kapitole *Výsledky* predkladáme informácie o psychometrických charakteristikách testu, kvantifikujeme štatistický súbor. Údaje o počtoch žiakov sú členené z hľadiska známky a pohlavia. Úspešnosť žiaka definujeme ako percentuálny podiel bodov za položky, ktoré žiak správne zodpovedal (hrubé skóre), z maximálneho počtu bodov 64, pričom za každé úspešné riešenie, bez ohľadu na skutočnú obťažnosť úlohy, získa riešiteľ jeden bod.

Kapitola *Interpretácia výsledkov* prináša položkovú analýzu najmä 1. časti testu – *Počúvanie s porozumením*, oboznamuje s celkovou úspešnosťou testu a žiakov. Pri interpretácii a hodnotení výsledkov sme vychádzali zo *Záverečnej správy zo štatistického spracovania testu GS inovovanej EČ MS zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry* (Kostolanská, J, Kurajová-Stopková, J., 2018). V správe pracujeme a odvolávame sa na variant testu SJSL 1181 a *Kľúč správnych odpovedí* prislúchajúci k tomuto variantu. Ak sa v štatistických výsledkoch vyskytuje extrémne ľahká či extrémne ťažká položka (resp. položka má niektoré nevyhovujúce ukazovatele), sú jej hodnoty v tabuľkách zvýraznené. Veľmi ľahká položka je v stĺpci *obťažnosť* podfarbená oranžovou farbou, veľmi ťažká položka žltou farbou, údaj o nižšej citlivosti je podfarbený zelenou, nižšia hodnota *P. Bis.* je v poslednom stĺpci tabuľky vyznačená žltou farbou. V stĺpci *Vynechanosť* je vyššia hodnota vyznačená žltou farbou a v stĺpci *Neriešenosť* zelenou farbou.

Test z hľadiska úspešnosti môžeme interpretovať v dvoch rovinách: úspešnosť podľa jednotlivých oblastí a úspešnosť žiakov v jednotlivých úlohách.

Testové úlohy je možné z tematického hľadiska rozdeliť do štyroch oblastí:

1. počúvanie s porozumením: uvedená oblasť obsahuje otázky zamerané na porozumenie explicitne a implicitne uvedeným informáciám v počutom texte,
2. čítanie s porozumením: uvedená oblasť obsahuje aj otázky zamerané na analýzu a interpretáciu textov,
3. jazyk: lexikológia, morfológia, štylistika, syntax, zvuková stránka jazyka, pravopis,
4. literatúra: literárna história, literárna teória.

V *Závere* sumarizujeme štatistické zistenia, hodnotenie výkonov populačného ročníka a meracieho nástroja.

2. Charakteristika testu GS inovovanej EČ MS zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry

Cieľom testu bolo preveriť pomocou produktívnych kontextualizovaných úloh, ako žiak zvládol rozsah učiva predpísaný *Cieľovými požiadavkami na vedomosti a zručnosti maturantov zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry*, preveriť schopnosť žiaka počúvať s porozumením, čítať rôzne typy textov s porozumením a pracovať s textom.

Test bol určený žiakom všetkých druhov stredných škôl, ktorí sa pripravujú na maturitnú skúšku zo SJSJL. Rešpektovali vyhlášku o ukončovaní štúdia na stredných školách v znení neskorších predpisov. Obsahom a úrovňou náročnosti zodpovedal *Cieľovým požiadavkám na vedomosti a zručnosti maturantov zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry*. Zohľadňovali predpísaný čas 100 minút, určený na trvanie testovania a predpísané bodové hodnotenie úloh, kde každá úloha mala váhu 1 bodu, spolu 64 bodov.

Test obsahoval tri hovorené a päť tlačенých textov. Ku každému hovorenému textu sa viazal súbor ôsmich otázok (s výberom odpovede zo štyroch možností, s výberom odpovede z troch možností P/N/X, s krátkou odpoveďou, úlohy na priradovanie alebo doplňovanie). Ku každému tlačенému, autentickému, prípadne z didaktických dôvodov upravenému textu sa viazal súbor ôsmich otázok, z ktorých päť bolo uzavretých (ÚVO) s alternatívnou možnosťou odpovede (výber odpovede zo štyroch možností, z ktorých len jedna bola správna) a tri otvorené (ÚKO), doplňovacie, ktoré vyžadovali krátku odpoveď.

Texty boli obsahovo zamerané na témy vymedzené cieľovými požiadavkami, hovorené a písané pre širokú verejnosť, ktoré spadajú do rámca žiakových skúseností. Obsahovali literárne ukážky, citácie, všeobecné témy, s ktorými sa žiaci stretávajú v každodennom živote, vyhovovali rozsahu vedomostí a skúseností žiakov.

V teste sa overovali vedomosti a zručnosti zamerané na celkové porozumenie hovoreného a čítaného textu, poznanie umeleckej literatúry z vlastného čítania, teórie literatúry, literárnej histórie, fonetiky, ortografie, morfológie, lexikológie, syntaxe a štylistiky v rozsahu *Cieľových požiadaviek na vedomosti a zručnosti maturantov zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry*. Testové úlohy boli viazané na kontext, vychádzali z publicistických a náučných textov, pričom jeden z nich bol nesúvislý text a z textov literárnych. Zastúpené boli texty lyrické, epické aj dramatické. Úlohy k jednotlivým textom v teste boli zoradené podľa náročnosti od najľahších po najťažšie, a to:

- úlohy na reprodukciu a jednoduché myšlienkové operácie (porozumenie, priradovanie, zoradovanie, triedenie, porovnávanie, jednoduchá aplikácia), $w = 1$,

- úlohy vyžadujúce zložitejšie myšlienkové operácie (analýza, syntéza, indukcia, dedukcia, vysvetľovanie, hodnotenie, dokazovanie, overovanie), w = 2,
- úlohy vyžadujúce tvorivý prístup (tvorba hypotézy, zložitejšia aplikácia, riešenie problémových situácií, objavovanie nových myšlienok a vzťahov), w = 3.

Administrácia testov bola realizovaná podľa vopred stanoveného harmonogramu a organizačných pokynov na všetkých školách súčasne. Administrátormi testov zo SJSJ boli interní učitelia školy.

Hodnotiteľmi úloh s krátkou odpoveďou GS EČ MS zo SJSJ boli interní učitelia menovaní riaditeľom školy, ktorí hodnotili podľa centrálne vypracovaných *Pokynov na hodnotenie* a podľa *Kľúča správnych odpovedí*.

3. Výsledky testu GS inovovanej EČ MS zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry

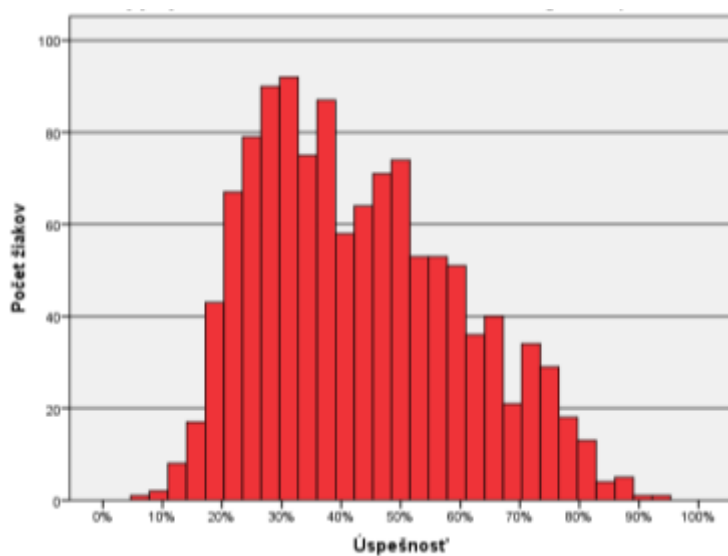
Do testovania v predmete slovenský jazyk a slovenská literatúra sa zapojilo 1 187 žiakov 3. ročníka zo 40 škôl (18 gymnázií a 22 stredných odborných škôl a konzervatórií). Najviac škôl bolo z Nitrianskeho a Trnavského kraja, najmenej z Bratislavského kraja. Dievčat sa GS EČ MS zúčastnilo o 89 viac ako chlapcov. Úspešnosť podľa druhu školy a zriaďovateľa sme nevyhodnocovali pre nerovnomerné zastúpenie počtu žiakov na jednotlivých školách.

3.1. Úspešnosť testu GS EČ MS zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry

V teste GS EČ MS SJSJL dosiahli žiaci priemernú úspešnosť **42,4** %. Jeden žiak dosiahol maximálnu úspešnosť 92,2 % a jeden žiak minimálnu 6,3 %.

Tab. 1 Výsledné psychometrické charakteristiky percentuálnej úspešnosti testu GS EČ MS zo SJSJL

	Test GS EČ MS SJSJL
Počet testovaných žiakov	1187
Maximum	92,2
Minimum	6,3
Priemer	42,4
Štandardná odchýlka	17,1
Štandardná chyba priemernej úspešnosti	0,5
Štandardná chyba merania pre úspešnosť	5,3
Cronbachovo alfa	0,90



Obr. 1 Výsledný histogram úspešností GS EČ MS SJSL

Histogram je posunutý doľava, z čoho možno usudzovať, že test bol pre testovanú populáciu náročný. Žiaci 3. ročníka riešili úlohy 2. časti testu s nízkou úspešnosťou, lebo nemali prebraté učivo 4. ročníka a zopakované učivo z nižších ročníkov, s ktorými sa v teste stretli. Nepripravovali sa na testovanie tak intenzívne ako maturanti. Spoľahlivosť merania (reliabilita testu) určená hodnotou Cronbachovho alfa 0,90 je vysoká.

Úspešnosť podľa pohlavia

Tab. 2 Úspešnosť podľa pohlavia

Pohlavie	N	Priemer
chlapci	549	39,8
dievčatá	638	44,6
Spolu	1187	42,4

Výsledky chlapcov boli horšie ako výsledky dievčat, rozdiel však nebol vecne významný.

Úspešnosť podľa známky

Tab. 3 Úspešnosť podľa známky

Známka	N	Priemer
1	218	60,6
2	373	47,5
3	370	35,4
4	194	27,7
5	30	26,5
Spolu	1185	42,4

Priemer známok žiakov dosiahol hodnotu 2,53. Hodnota korelačného koeficientu medzi známkou a dosiahnutou úspešnosťou je -0,644 (veľká miera korelácie). Znamka sa „správa tradične“, nevznikajú neočakávané rozdiely.

4. Interpretácia výsledkov testu GS EČ MS zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry

Pri interpretácii a hodnotení výsledkov sme vychádzali zo štatistického spracovania testu SJSL (Kostolanská, J., Kurajová-Stopková, J., 2018). Vyberali sme z oboch typov položiek. Pri položkách s uzavretou odpoveďou vychádzame z analýzy distraktorov zo štatistickej správy. Otázky s otvorenou odpoveďou môžeme len komentovať vzhľadom na to, že pri počte 1 187 žiakov, ktorí sa zúčastnili generálnej skúšky, nie je možné z časových dôvodov fyzicky zistiť odpovede žiakov z odpovedových hárkov, čo je nevyhnutné pre podrobnú interpretáciu a hodnotenie. Interpretácii a hodnoteniu výsledkov sme podrobili najmä položky inovovanej 1. časti testu – *Počúvanie s porozumením*, ktoré sa na základe štatistických ukazovateľov javia ako zaujímavé.

4.1. Súhrnné charakteristiky položiek– variant 1181

Tab. 4 Súhrnné charakteristiky položiek

Položka	Obťažnosť	Citlivosť	Nedosiahnutosť	Vynechanosť	Neriešenosť	Korelácia
1	63,2	37,8	,00	,17	,17	,22
2	29,4	48,7	,00	,67	,67	,36
3	42,5	44,5	,00	,33	,33	,30
4	74,4	44,5	,00	,17	,17	,32
5	62,0	66,4	,00	,33	,33	,49
6	88,6	15,1	,00	,17	,17	,17
7	38,6	73,1	,00	1,51	1,51	,50
8	41,6	66,4	,00	,17	,17	,47
9	32,1	64,7	,00	18,06	18,06	,46
10	13,0	37,8	,00	41,64	41,64	,38
11	37,5	44,5	,00	18,23	18,23	,28
12	52,7	83,2	,00	35,45	35,45	,58
13	27,3	78,2	,00	51,84	51,84	,64
14	13,7	37,8	,00	48,16	48,16	,37
15	58,9	79,0	,00	13,38	13,38	,53
16	15,6	47,1	,00	32,94	32,94	,45
17	24,6	33,6	,00	,00	,00	,25
18	32,1	37,0	,00	,00	,00	,24
19	44,8	54,6	,00	,33	,33	,32
20	54,7	58,0	,00	,00	,00	,41
21	53,2	63,9	,00	,33	,33	,42
22	10,0	-5,0	,00	,17	,17	-,07
23	59,0	42,9	,00	,33	,33	,28
24	45,8	10,9	,00	,00	,00	,02
25	48,2	58,8	,00	,17	,17	,42
26	43,6	68,9	,00	,50	,50	,46
27	71,4	30,3	,00	,17	,17	,20
28	27,8	28,6	,00	,33	,33	,22
29	86,3	31,1	,00	,17	,17	,30

Položka	Obťažnosť	Citlivosť	Nedosiachnutosť	Vynechanosť	Neriešenosť	Korelácia
30	15,9	42,9	,00	16,22	16,22	,39
31	54,2	72,3	,00	16,89	16,89	,43
32	7,9	13,4	,00	44,98	44,98	,20
33	31,9	41,2	,00	,67	,67	,29
34	21,9	26,1	,00	1,00	1,00	,21
35	20,1	22,7	,00	,84	,84	,18
36	84,3	6,7	,00	,33	,33	,03
37	41,8	26,9	,00	,33	,33	,18
38	23,6	26,1	,00	17,22	17,22	,19
39	27,3	68,1	,00	44,48	44,48	,55
40	62,2	60,5	,00	20,23	20,23	,38
41	44,8	28,6	,00	,67	,67	,16
42	39,0	19,3	,00	,17	,17	,06
43	67,4	38,7	,00	,17	,17	,24
44	34,9	50,4	,00	1,00	1,00	,32
45	73,7	57,1	,00	,17	,17	,41
46	57,9	84,0	,00	26,76	26,76	,56
47	16,1	40,3	,00	44,48	44,48	,39
48	30,8	58,8	,00	33,78	33,78	,43
49	30,4	47,1	,00	1,00	1,00	,30
50	44,1	44,5	,00	,17	,17	,28
51	43,1	44,5	,00	,17	,17	,26
52	61,2	34,5	,00	,67	,67	,24
53	61,0	64,7	,00	,50	,50	,37
54	29,4	63,0	,00	36,62	36,62	,48
55	3,7	11,8	,00	44,98	44,98	,25
56	36,1	79,0	,00	41,97	41,97	,62
57	45,0	63,9	,00	1,17	1,17	,43
58	45,3	58,8	,00	,00	,00	,38
59	32,8	34,5	,00	,17	,17	,18
60	30,1	46,2	,17	,50	,67	,33
61	75,1	21,0	,17	,17	,33	,12
62	30,3	80,7	10,20	36,12	46,32	,62
63	10,9	37,8	11,20	20,90	32,11	,40
64	53,2	59,7	11,20	2,34	13,55	,35

4.2. Oblasti testu GS EČ MS SJSL

Tab. 5 Úlohy zaradené do jednotlivých oblastí

Slovenský jazyk a slovenská literatúra	Test č. 1181
Počúvanie s porozumením	1 – 24
Čítanie s porozumením	25, 34, 41, 49, 57, 58, 64
Lexikológia	31, 33, 39, 45, 46, 47, 54, 60, 61, 62
Morfológia	48, 52, 56, 63
Štylistika (sloh)	26, 51, 55
Syntax	28, 50, 43
Fonetika a fonológia	35, 38, 40, 44
Literárna história	36, 42, 59
Literárna teória	27, 29, 30, 32, 37, 53

Pri porovnávaní úspešnosti treba brať do úvahy aj počet úloh v jednotlivých oblastiach.

4.2.1. Prvá časť testu – Počúvanie s porozumením

Počúvanie s porozumením testovalo 24 úloh. Priemerná úspešnosť tejto časti testu bola **43,4 %**. Úlohy boli zamerané na porozumenie explicitne a implicitne vyjadrených myšlienok. Testovali myšlienkovú operáciu – analýza, aplikácia, dedukcia a porozumenie.

K prvej nahrávke sa viazali úlohy č. 1 – 8 s výberom odpovede zo štyroch možností. Zo štatistických analýz vyplynulo, že tieto úlohy žiaci riešili s najvyššou úspešnosťou v celom teste (56,1 %). V pásme obťažných úloh (29,4 %) sa ocitla úloha č. 2, mala však dobrú rozlišovaciu schopnosť (48,7 %). Na hranici obťažnej a stredne obťažnej úlohy (38,6 %) bola úloha č. 7, ktorá má výbornú citlivosť (73,1 %). Podľa štatistických ukazovateľov vyšli ako stredne obťažné úlohy č. 3 a 8 (42,5 % a 41,6 %) s vyhovujúcou rozlišovacou schopnosťou (44,5 % a 66,4 %). Úlohy č. 1, 4 a 5 vyšli ako ľahké (63,2 %, 74,4 %, 62,0 %), s dobrou citlivosťou (37,8 %, 44,5 %, 66,4 %). Najľahšou úlohou (88,6 %) v celom teste bola úloha č. 6, ktorá však mala nedostatočnú rozlišovaciu schopnosť (15,1 %).

Najťažšou v 1. nahrávke bola úloha č. 2.

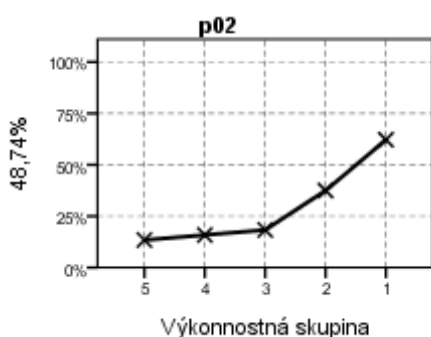
2 Spoločné stolovanie

- (A) býva spojené s priestorovými problémami.
- (B) je spojené s rodinnými návštevami.
- (C) je v našich končinách zriedkavé.
- (D) býva spojené s neformálnou konverzáciou.

Tab. 6 Analýza distraktorov položky č. 2 s výberom odpovede

		A02	B02	C02	D02	X02
1	P. Bis.	-,17	-,17	-,11	,36	-,06
2	p	,08	,55	,07	,29	,01
3	N	48,00	327,00	43,00	176,00	4,00

Z analýzy distraktorov vidno, že správnu odpoveď D si volilo menej žiakov, ako distraktor B. Správnu odpoveď potvrdzuje veta z nahrávky: „*Vítané je spoločné rodinné stravovanie v príjemnej atmosfére, ktoré dáva rodine možnosť porozprávať sa o radoostiach aj starostiach.*“ Distraktory A, B, C majú zápornú hodnotu *P. Bis.*, volili si ich žiaci v teste menej úspešní.



Obr. 2 Distribúcia úspešnosti a citlivosti

Graf poukazuje na to, že úloha mala dobrú rozlišovaciu schopnosť, odlišila hlavne žiakov dvoch najlepších výkonnostných skupín. Žiaci museli pri počúvaní analyzovať počutý text. Žiaci v teste úspešní dosiahli úspešnosť nad 60 %.

Medzi obťažné položky patrila aj úloha č. 7.

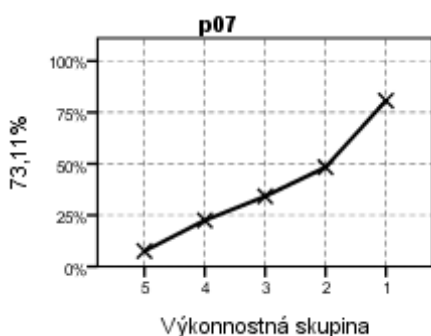
7 Základ optimálneho pitného režimu tvorí

- (A) konzumácia perlivých nápojov s malým obsahom cukru.
- (B) konzumácia vody podľa osobitých podmienok jednotlivca.
- (C) striedme pitie čiernej kávy a čaju sladeného pravým medom.
- (D) pravidelné pitie minerálok s obsahom kyslíčnika uhličitého.

Tab. 7 Analýza distraktorov položky č. 7 s výberom odpovede

		A07	B07	C07	D07	X07
1	P. Bis.	-,14	,50	-,17	-,29	-,05
2	p	,20	,39	,09	,30	,02
3	N	122,00	231,00	55,00	181,00	9,00

Z tabuľky vidno, že správnu odpoveď B si volilo najviac žiakov, má kladnú hodnotu *P. Bis.*, volili si ho žiaci v teste úspešní, ktorí text správne analyzovali a počuli správnu odpoveď, ktorú potvrdzuje veta: „ [...] *lebo presné množstvo vody, ktoré si telo žiada, závisí od množstva individuálnych faktorov.*“ Distraktory A a D si volilo tiež veľký počet žiakov, ale aj s distraktorom C majú zápornú hodnotu *P. Bis.*, volili si ich žiaci v teste menej úspešní.



Obr. 3 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Graf je ukázkou výbornej citlivosti úlohy (73,1 %), veľmi dobre rozlišuje žiakov v teste úspešných od žiakov v teste menej úspešných.

Ukážkou najľahšej úlohy v teste je úloha č. 6.

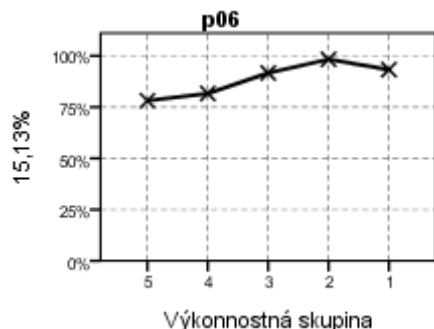
6 Dostatočný príjem tekutín znamená

- (A) vypiť naraz aspoň 1,5 l tekutiny.
- (B) vypiť podľa možností 1,5 l vody.
- (C) nezabúdať na pohár vody a čaju.
- (D) nezabúdať večer na teplú polievku.

Tab. 8 Analýza distraktorov položky č. 6 s výberom odpovede

		A06	B06	C06	D06	X06
1	P. Bis.	-,08	,17	-,11	-,09	-,05
2	p	,04	,89	,05	,02	,00
3	N	24,00	530,00	32,00	11,00	1,00

Správnu odpoveď B si volila väčšina žiakov. Potvrdzuje ju veta: „*Denne by sme mali vypiť minimálne 1,5 litra vody [...]*“ Distraktory A, C a D majú zápornú hodnotu *P. Bis.*, volili si ich v prevažnej miere žiaci v teste menej úspešní.



Obr. 4 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Na grafe vidieť, že úloha mala nedostatočnú citlivosť (15,1 %), položka slabo rozlíšila žiakov v teste úspešných od žiakov v teste menej úspešných. Všetci riešili túto úlohu s vysokou úspešnosťou.

K druhej nahrávke sa viazali úlohy č. 09 – 16 s krátkou odpoveďou. Tu musíme skonštatovať, že tieto úlohy žiaci riešili s najnižšou úspešnosťou v celom teste (32,7 %). Úlohy, v ktorých mali napísať odpoveď jedným slovom alebo slovným spojením im robili najväčšie problémy, mali vysokú vynechanosť a neriešenosť. Úlohy č. 10, 14 a 16 sa ukázali ako veľmi obťažné (s úspešnosťou 13,0 %, 13,7 %, 15,6 %), s dobrou citlivosťou (37,8 %, 37,8 %, 47,1 %). Úlohy č. 09, 11 a 13 sa ocitli v pásme obťažných úloh (32,1 %, 37,5 %, 27,3 %), mali však veľmi dobré rozlišovacie schopnosti (64,7 %, 44,5 %, 78,2 %). Podľa štatistických ukazovateľov vyšli ako stredne obťažné úlohy č. 12 a 15 (52,7 % a 58,9 %) tiež s veľmi dobrou rozlišovacou schopnosťou (83,2 % a 79,0 %). Úlohy č. 10, 12, 13, 14, 16 mali vysokú neriešenosť (41,6 %, 35,5 %, 51,8 %, 48,2 %, 32,9 %).

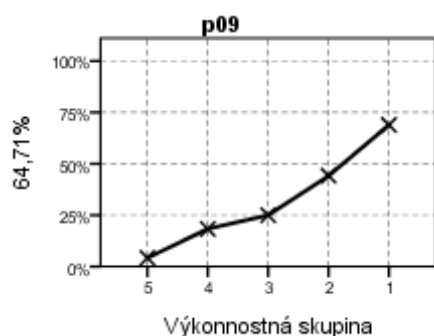
Úlohou žiakov bolo do textu, ktorý predstavuje zhrnutie vypočítaného, doplniť chýbajúce slová 9 až 16 v správnom tvare. Doplniť mali vždy iba jedno slovo. Do textu sme k číslam doplnili správne odpovede. Pod grafom citlivosti uvádzame vetu z textu nahrávky, v ktorej odznela správna odpoveď. Z grafov citlivosti vyčítame, že všetky úlohy mali dobrú až veľmi dobrú rozlišovaciu schopnosť. Úlohy s problémom riešili žiaci, ktorí dobre po slovensky nevedia, majú nedostatočnú slovnú zásobu.

Marek Majeský patrí medzi známe osobnosti súčasnej slovenskej kultúrnej scény. Mnohí ho poznajú vďaka úlohe, ktorú hral v obľúbenom **09 seriáli** Ordinácia v ružovej záhrade. Počas rozhovoru s **10 redaktorkou/moderátorkou** v televíznom štúdiu hovoril nielen o tejto hereckej úlohe, ale aj o svojej profesijnej dráhe a svojom súkromí.

Pochádza z lekárskej rodiny, ale on sám študoval herectvo a po skončení štúdia získal aj on titul **11 doktora**. Je pre neho lákavá predstava, že sa raz ako **12**

učiteľ/pedagóg bude môcť podeliť so svojimi študentmi so všetkým, čo sa naučil a na javisku prežil. Neobáva sa, že ho režiséri „zaškatuľkujú“, nikdy **13 neodmietne** ponúkanú úlohu. Aj keď má za sebou dlhoročnú **14 kariéru** s množstvom rôznych hereckých vystúpení, je niektorými ponukami od režisérov prekvapený.

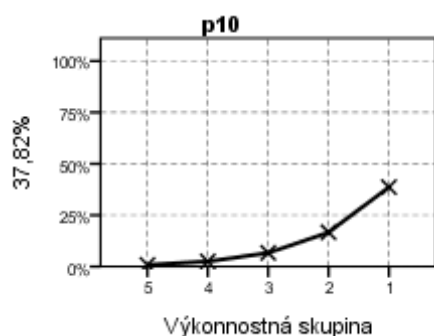
V súkromnom živote sa mu tiež darí: stal sa otcom. Fakt, že bol prítomný pri narodení svojej **15 dcéry**, považuje za nádhernú skúsenosť. Túto životnú zmenu vníma pozitívne, ich rodinný život sa už neodohráva v páre, ale v **16 trojici**.



Obr. 5 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Položka č. 9 patrila do pásma obťažných úloh s dobrou rozlišovacou schopnosťou.

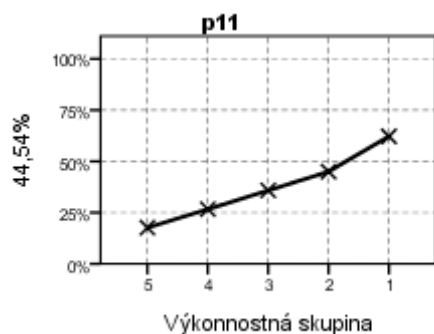
„Diváci vás spoznali ako doktora Kalmana zo seriálu Ordinácia v ružovej záhrade.“



Obr. 6 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Položka č. 10 bola v pásme veľmi obťažných úloh s vyhovujúcou citlivosťou. Neriešilo ju 41,6 % žiakov.

„Vypočujte si rozhovor redaktorky s hercom Markom Majeským.“



Obr. 7 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

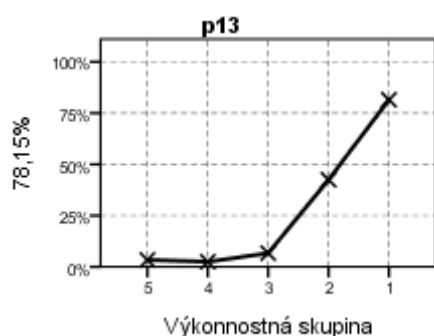
Položka č. 11 patrila do pásma obťažných úloh s dobrou rozlišovacou schopnosťou.

„Vy ste si dokonca urobili z herectva aj doktorát.“



Obr. 8 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Položka č. 12 patrila tiež do pásma stredne obťažných úloh s výbornou rozlišovacou schopnosťou. „Páči sa mi tiež predstava, že by som raz mohol pôsobiť aj ako pedagóg medzi mladými ľuďmi.“



Obr. 9 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

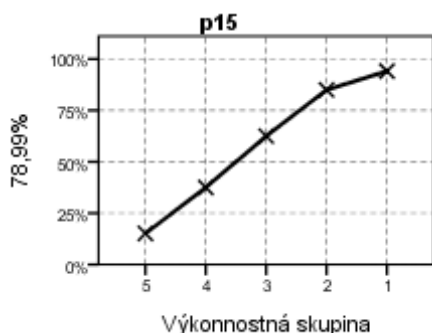
Položka č. 13 bola v pásme obťažných úloh s veľmi dobrou citlivosťou. Neriešilo ju 51,8 % žiakov, bola to úloha s najvyššou hodnotou neriešenia v celom teste. „Určite nie som taký pyšný umelec, aby som si mohol dovoliť odmietat akékoľvek ponuky.“



Obr. 10 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Položka č. 14 patrila do pásma obťažných úloh s vyhovujúcou rozlišovacou schopnosťou.

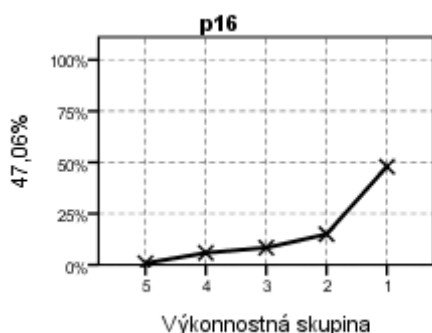
Úlohu neriešilo 48,2 % žiakov. Žiaci museli odpoveď vydedukovať z nasledujúcej vety: „Vždy si hovorím, že už mám svoj vek i celkom slušné skúsenosti [...]“



Obr. 11 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Položka č. 15 bola medzi stredne obťažnými úlohami s výbornou rozlišovacou schopnosťou.

„Keď ste sa stali otcom, boli ste prítomný aj pri narodení dcéry.“



Obr. 12 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Medzi obťažné položky patrila aj úloha č. 16 s dobrou citlivosťou. Úlohu neriešilo 32,9 % žiakov. „Zmenilo sa hlavne to, že už nie sme len dvaja – máme doma aj niekoho tretieho.“

K tretej nahrávke sa viazali úlohy č. 17 – 24 s výberom odpovede z troch možností. Zo štatistických analýz vyplynulo, že tieto úlohy žiaci riešili úspešnosťou (41,3 %). V pásme veľmi obťažných úloh (úspešnosť 10,0 %) sa ocitla úloha č. 22 so zápornou hodnotou citlivosti (- 5,0 %). V pásme obťažných úloh (24,6 %, 32,1 %) boli úlohy č. 17 a 18, mali však vyhovujúcu rozlišovaciu schopnosť (33,6 %, 37,0 %). Podľa štatistických ukazovateľov vyšli ako stredne obťažné ostatné úlohy, z nich len úloha č. 24 mala nevyhovujúcu rozlišovaciu schopnosť (10,9 %).

Jedinou úlohou v teste, ktorá mala zápornú hodnotu citlivosti bola úloha č. 22.

22 Petrove známky sa nepáčili jeho staršej sestre.

(A) pravda

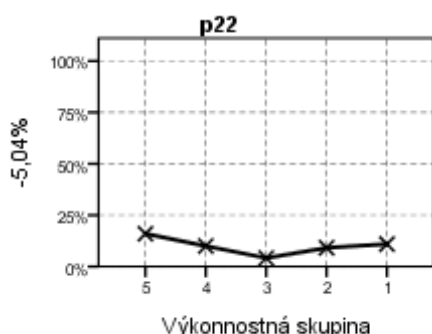
(B) nepravda

(C) z nahrávky nevyplýva

Tab. 9 Analýza distraktorov položky č. 22 s výberom odpovede

		A22	B22	C22	D22	X22
1	P. Bis.	,18	-,17	-,07	.	,00
2	p	,77	,13	,10	,00	,00
3	N	458,00	79,00	60,00	,00	1,00

Z analýzy distraktorov vidno, že správnu odpoveď C si volilo najmenej žiakov, má zápornú hodnotu *P. Bis.*, vybrali si ju skôr žiaci v teste menej úspešní, tak ako aj distraktor B. Najviac žiakov v teste úspešných si volilo distraktor A. Príčinu neúspešného riešenia tejto úlohy vidíme v tom, že žiaci nepočúvali s porozumením. V teste odznelo: „*Staršia sestra mi stále prízvukuje, že mám na viac.*“ Úloha skúšala implicitne vyjadrenú informáciu, z ktorej priamo nevyplýva, že sa sestre známky nepáčili.



Obr. 13 Distribúcia úspešnosti a citlivosti

Na grafe vidieť, že úloha mala zápornú hodnotu *P. Bis.* Položka nerozlišila žiakov v teste úspešných od žiakov v teste menej úspešných. Najlepšie výsledky v tejto úlohe dosiahla najnižšia výkonnostná skupina, ktorá riešila úlohu len podľa toho, čo odznelo v texte.

Najlepšia výkonnostná skupina nesprávne vydedukovala z počutého, že keď sestra povedala, že má na viac, že sa jej známky nepáčili.

Úloha č. 17 bola v pásme obťažných položiek.

17 Peter píše bývalému spolužiakovi zo základnej školy.

(A) pravda

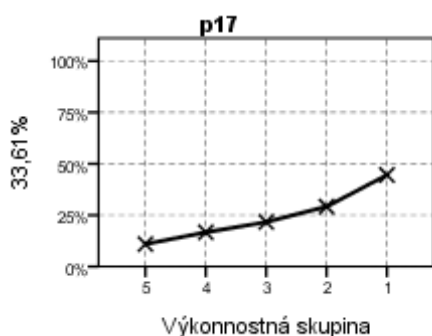
(B) nepravda

(C) z nahrávky nevyplýva

Tab. 10 Analýza distraktorov položky č. 17 s výberom odpovede

		A17	B17	C17	D17	X17
1	P. Bis.	-,34	,13	,25	.	.
2	p	,43	,33	,25	,00	,00
3	N	255,00	196,00	147,00	,00	,00

Správnu odpoveď C si volilo menej žiakov ako distraktor B, majú kladnú hodnotu *P. Bis.*, volili si ich žiaci v teste úspešní. V texte nahrávky odznelo: „Čoskoro bude rok odvtedy, čo sme sa naposledy videli. V sobotu som si dával do poriadku veci a našiel som Tvoju adresu aj s telefónnym číslom.“ Aj tu odznela implicitne vyjadrená informácia, z ktorej priamo nevyplýva, že Peter píše spolužiakovi zo základnej školy. Najviac žiakov si volilo distraktor A, ktorý má však zápornú hodnotu *P. Bis.*, volili si ho žiaci v teste menej úspešní. V nahrávke neodznelo, že by Juro bol Petrov spolužiak zo základnej školy, čiže správnou odpoveďou je (C) z nahrávky nevyplýva.



Obr. 13 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Úloha mala vyhovujúcu rozlišovaciu schopnosť (33,6 %), ale len mierne rozlišuje úspešných žiakov od menej úspešných. Aj žiaci najvyššej výkonnostnej skupiny mali s porozumením tejto úlohy problémy, riešili ju s úspešnosťou pod 50 percent.

Stredne obťažnou položkou s nevyhovujúcou citlivosťou bola úloha č. 24.

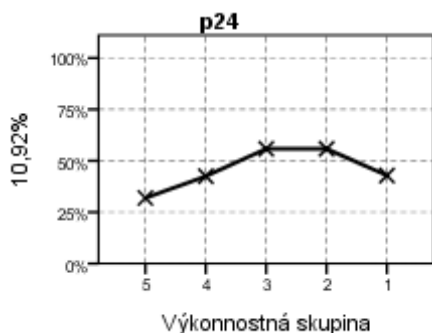
24 Petrova trieda chce stráviť prvý spoločný triedny výlet v horách.

- (A) pravda (B) nepravda (C) z nahrávky nevyplýva

Tab. 11 Analýza distraktorov položky č. 24 s výberom odpovede

		A24	B24	C24	D24	X24
1	P. Bis.	-,37	,02	,33	.	.
2	p	,24	,46	,30	,00	,00
3	N	144,00	274,00	180,00	,00	,00

Správnou odpoveď B si volilo najviac žiakov, ale aj distraktor C si volili žiaci v teste úspešní. V nahrávka odznelo: „V júni nás čaká koncoročný výlet. Bude to vlastne prvý spoločný výlet našej triedy. Som veľmi zvedavý, ešte sme sa nerozhodli, kam pôjdeme. Ja by som najradšej niekde do hôr. No uvidíme.“ Nie je pravda, že by z nahrávky vyplývalo, že na výlet pôjdu do hôr, je to len Petrove želanie.



Obr. 14 Distribúcia úspešnosti a citlivosť

Graf citlivosti poukazuje na zaváhanie najlepšej výkonnostnej skupiny. Najlepšie výsledky dosiahli tretia a druhá výkonnostná skupina, potom krivka prudko klesla na úroveň štvrtej výkonnostnej skupiny. Graf nedostatočne rozlišuje v teste úspešných žiakov od neúspešných.

4.2.2. Druhá časť testu – Čítanie s porozumením, jazyk a literatúra

Priemerná úspešnosť **41,8 %**.

Druhá časť testu bola formálne aj obsahovo identická s maturitnými testami, tejto časti sa inovácia netýka. Obsahovala 5 textov, ku každému textu sa viazal súbor ôsmich otázok, z ktorých päť bolo uzavretých (ÚVO) s alternatívnou možnosťou odpovede a tri otvorené (ÚKO), ktoré vyžadovali krátku odpoveď. Úlohou GS EČ MS bolo najmä preveriť, ako budú žiaci reagovať a riešiť úlohy 1. časti testu – *Počúvanie s porozumením* a ich úspešnosť v týchto úlohách, či a ako zvládajú kompetenciu počúvanie. Preto sme 2. časť testu štatisticky nevyhodnocovali podľa oblastí, ale podľa jednotlivých ukážok. Konštatujeme len dosiahnuté výsledky, úlohy interpretovať nebudeme. Berieme do úvahy, že ide o žiakov 3. ročníka, ktorí nemajú učivo prebraté a zopakované, tak ako je to pri príprave na MS.

Podľa štatistických ukazovateľov v pásme veľmi obťažných položiek boli úlohy č. 30 (skúšala teóriu literatúry – 15,9 % úspešnosť, 42,9 % citlivosť), 32 (skúšala literárnu teóriu – 7,9 % úspešnosť, 13,4 % citlivosť, 45,0 % neriešenosť), 47 (skúšala lexikológiu – 16,1 % úspešnosť, 40,3 % citlivosť, 44,5 % neriešenosť), 55 (skúšala sloh – 3,7 % úspešnosť, 11,6 % citlivosť, 45,0 % neriešenosť), 63 (skúšala morfológiu – 10,9 % úspešnosť, 37,8 % citlivosť, 32,1 % neriešenosť). Všetky tieto položky boli úlohy s krátkou odpoveďou, vyžadovali si aplikáciu vedomostí, netýkali sa učiva 4. ročníka.

V pásme obťažných položiek vyšli úlohy č. 28 (skúšala syntax – 27,8 % úspešnosť, 28,6 % citlivosť), 33 (skúšala lexikológiu – 31,9 % úspešnosť, 41,2 % citlivosť), 34 (skúšala čítanie s porozumením – 21,9 % úspešnosť, 26,1 % citlivosť), 35 (skúšala zvukovú stránku jazyka – 20,1 % úspešnosť, 22,7 % citlivosť), 38 (skúšala pravopis – 23,6 %, 26,1 % citlivosť), 39 (skúšala lexikológiu – 27,3 % úspešnosť, 68,1 % citlivosť, 44,5 % neriešenosť), 42 (skúšala literárnu históriu – 39,0 % úspešnosť, 19,3 % citlivosť), 44 (skúšala zvukovú stránku jazyka – 34,9 % úspešnosť, 50,4 % citlivosť), 48 (skúšala morfológiu – 30,8 % úspešnosť, 58,8 % citlivosť, 33,8 % neriešenosť), 49 (skúšala čítanie s porozumením – 30,4 % úspešnosť, 47,1 % citlivosť), 54 (29,4 % úspešnosť, 63,0 % citlivosť, 36,6 % neriešenosť), 56 (skúšala morfológiu – 36,1 % úspešnosť, 79,0 % citlivosť, 42,0 % neriešenosť), 59 (skúšala literárnu históriu – 32,8 % úspešnosť, 34,5 % citlivosť), 60 (skúšala lexikológiu – 30,1 % úspešnosť, 46,2 % citlivosť), 62 (skúšala lexikológiu – 30,3 % úspešnosť, 80,7 % citlivosť, 46,3 % neriešenosť). Medzi úlohami, ktoré vyšli ako obťažné sa nachádzajú oba typy úloh, aj s výberom odpovede aj úlohy s krátkou odpoveďou. Tieto úlohy vykazujú dosť veľkú neriešenosť. Sú to však aj úlohy s výbornou rozlišovacou schopnosťou, čo svedčí o tom, že žiaci v teste menej úspešní učivo neovládajú, nemajú ho zopakované. Predpokladáme, že v teste MS budú úspešnejší, aj vynechanosť bude menšia.

V pásme stredne obťažných položiek boli úlohy č. 25 (skúšala čítanie s porozumením – 48,2 % úspešnosť, 58,8 % citlivosť), 26 (skúšala sloh – 43,6 úspešnosť, 68,9 citlivosť), 37 (literárnu teóriu – 41,8 % úspešnosť, nevyhovujúca citlivosť 26,9 %), 41 (skúšala čítanie s porozumením – 44,8 % úspešnosť, nevyhovujúca citlivosť 28,6 %), 46 (skúšala lexikológiu – 57,9 % úspešnosť, vynikajúca citlivosť 84,0 %, neriešenosť 26,8 %), 50 (skúšala syntax – 44,1 % úspešnosť, 44,5 % citlivosť), 51 (skúšala sloh – 43,1 % úspešnosť, 44,5 % citlivosť), 57 (skúšala čítanie s porozumením – 45,0 % úspešnosť, 63,9 % citlivosť), 58 (skúšala čítanie s porozumením – 45,3 % úspešnosť, 58, 8 % citlivosť) a 64 (skúšala čítanie s porozumením 53,2 % úspešnosť, 59,7 % citlivosť). Medzi úlohami, ktoré vyšli ako stredne obťažné sa nachádzajú oba typy úloh. Väčšina úloh mala dostatočnú, dobrú až výbornú rozlišovaciu schopnosť. Len tri úlohy č. 37, 38 a 41 slabo rozlišovali žiakov v teste úspešných od žiakov v teste menej úspešných.

V pásme ľahkých položiek boli úlohy č. 27 (skúšala literárnu teóriu – 71,4 % úspešnosť, 30,3 % citlivosť), 40 (skúšala pravopis – 62,2 % úspešnosť, 60,5 % citlivosť), 43 (skúšala syntax – 67,4 % úspešnosť, 38,7 % citlivosť), 45 (skúšala lexikológiu – 73,7 % úspešnosť, 57,1 % citlivosť), 53 (skúšala teóriu literatúry – 61,0 % úspešnosť, 64,7 % citlivosť) a 61 (skúšala lexikológiu – 75,1 % úspešnosť, 21,0 % citlivosť). Aj tu sa nachádzajú oba typy úloh, dobre rozlišovali žiakov v teste úspešných od žiakov v teste menej úspešných.

V pásme veľmi ľahkých položiek boli úlohy s výberom odpovede č. 29 (skúšala literárnu teóriu – 86,3 % úspešnosť, 31,3 % citlivosť) a 36 (skúšala literárnu históriu – 84,3 %, nevyhovujúca citlivosť 6,7 %).

V nasledujúcej tabuľke prinášame úspešnosť dvoch hlavných častí testu a podčastí.

Tab. 12 Úspešnosť podľa častí testu

	N	Priemer (%)
1. časť testu – Počúvanie	1187	43,4
Nahrávka 1	1	56,1
Nahrávka 2	2	32,7
Nahrávka 3	3	41,3
2. časť testu – Čit. s por., jazyk a literatúra	1187	41,6
Ukážka 1	4	43,4
Ukážka 2	5	39,8
Ukážka 3	6	44,5
Ukážka 4	7	38,8
Ukážka 5	8	42,6

5. Záver

Na výsledky riešenia testu GS EČ MS zo SJSJL sa môžeme pozerat' z hľadiska kvality výkonu žiakov, ako aj z hľadiska kvality meracieho nástroja – testu, pričom tieto dva aspekty sú navzájom prepojené.

Do testovania v predmete slovenský jazyk a slovenská literatúra sa zapojilo **1 187** žiakov zo **40** škôl s vyučovacím jazykom maďarským. Najviac škôl bolo z Nitrianskeho a Trnavského kraja, najmenej z Bratislavského kraja. Dievčat (638) sa GS EČ MS zúčastnilo o 89 viac ako chlapcov (549).

Priemerná úspešnosť celého súboru (národný priemer) bola **42,4** %. Priemerná úspešnosť 1. časti testu – Počúvanie s porozumením bola 43, 4 %, 2. časti testu – Čítanie s porozumením, jazyk a literatúra bola 41, 8 %.

V porovnaní podľa pohlavia výsledky chlapcov (39,8 %) boli o málo horšie ako výsledky dievčat (44,6 %), rozdiel však nebol vecne významný. Ich výsledky sú tiež porovnateľné s národným priemerom. Celkovo bol test z rodového hľadiska náročnosti položiek dobre vyvážený.

V porovnaní podľa známky priemer známok žiakov dosiahol hodnotu 2,53. Znamka sa správa tradične, nevznikajú neočakávané rozdiely.

Testy externej časti maturitnej skúšky patria z hľadiska teórie tvorby testov medzi tzv. NR-testy (norm-referenced), čiže **rozlišovacie testy**. Celková priemerná úspešnosť testovanej populácie v takto koncipovaných testoch sa má pohybovať **v rozmedzí 40 – 60** %, pričom NR-testy vždy obsahujú veľmi jednoduché, jednoduché, stredne náročné, obťažné a veľmi obťažné úlohy, ktorých základnou vlastnosťou je to, že **dobre** rozlíšia žiakov jednotlivých výkonnostných skupín.

Už vyššie sme skonštatovali, že dosiahnutá priemerná úspešnosť je skreslená aj nedostatočnou prípravou žiakov 3. ročníka na maturitné testovanie. Nás zaujímal najmä dosiahnutý výsledok 1. časti testu – Počúvanie s porozumením, ktorý splnil naše očakávania. Porovnaním výsledkov, ktoré dosiahli študenti na GS inovovanej EČ MS s výsledkami EČ MS 2018 zo SJSJL (43,8 %) môžeme konštatovať, že výsledky oboch navzájom korešpondujú.

Po analýze dotazníka spätnej väzby môžeme skonštatovať, že typ úloh v časti Počúvanie považujú učitelia za primeraný, zrozumiteľnosť, dĺžka nahrávky, rýchlosť reči, čas na prečítanie úloh a čas na doriešenie úloh väčšina respondentov považovala za vyhovujúci a optimálny.

Použitá literatúra

1. Burjan, V.: Tvorba a využívanie školských testov vo vzdelávacom procese. Exam: Bratislava 1999.
2. Cieľové požiadavky na vedomosti a zručnosti maturantov zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry. ŠPÚ: Bratislava 2008, 2012.
3. Hendl, J.: Přehled statistických metod zpracování dát. Portál: Praha 2004.
4. Kostolanská, J., Kurajová-Stopková, J.: Generálna skúška EČ MS. Správa zo štatistického spracovania testu – slovenský jazyk a slovenská literatúra, inovovaná forma. NÚCEM: Bratislava 2018.
5. Kolektív: Standardy pro pedagogické a psychologické testování. Testcentrum: Praha 2001.
6. Lapitka, M.: Tvorba a použitie didaktických testov. ŠPÚ: Bratislava 1996.
7. Péteryová, E. a kol.: Správa o výsledkoch externej časti a písomnej formy internej časti MS zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry. NÚCEM: Bratislava 2018.
8. Ritomský, A., Zelmanová, O.: Štatistické spracovanie a analýza dát rozsiahlych monitorovaní. Položková a multivariačná analýza s využitím systému SPSS. ŠPÚ: Bratislava 2003.
9. Ritomský, A., Zelmanová, O., Zelman, J.: Štatistické spracovanie a analýza dát rozsiahlych monitorovaní s využitím systému SPSS. ŠPÚ: Bratislava 2002.
10. Sklenárová, I. – Zelmanová, O.: Metodika spracovania dát z maturity 2005 v systéme SPSS. ŠPÚ: Bratislava 2005.
11. SPSS Base 10.0 User`s Guide. by SPSS Inc.: Chicago 1999.
12. SPSS Base 7.0 Syntax Reference Guide. by SPSS Inc.: Chicago 1996.
13. Turek, I.: Učiteľ a pedagogický výskum. Metodické centrum: Bratislava 1998.
14. Wimmer, G.: Štatistické metódy v pedagogickom výskume. Gaudeamus: Hradec Králové 1993.